

A MOL dossziéból Afganisztán történetéhez... ^[1]

„Szükségesnek tartjuk, hogy teljes nyíltsággal tájékoztassuk barátaink vezetőit arról az akcióról, amelyet az Afganisztán körül jelentősen kiéleződött helyzettel szembenézve hajtottunk végre. Most úgy állnak a dolgok, hogy nagy veszélybe kerültek az 1978 áprilisi forradalom alapjai, az afgán nép demokratikus és haladó vívmányai. Nem szűnik néhány hatalom Afganisztán ügyeibe történő durva beavatkozása, s ráadásul annak méretei növekszenek; afgán területre fegyveres alakulatokat irányítanak, fegyvereket küldenek az ellenforradalmi elemeknek és bandáknak.”

Bevezetés

1973-ban Nader sah unokatestvére, Daud Khan megdöntötte a királyságot és az Afgán Köztársaság élére állt. 1975-ben menesztette a kormányból a kommunista minisztereket és nyitott az egyesült Államok felé, majd 1977-ben Moszkvában Brezsnyevvel a szovjet pártfőtitkárral is összeveszett. A Szovjetunió veszélyeztetve látta a térségben a nagyhatalmi egysúlyt. 1978-ban államcsíny révén a kommunista vezető, Nur Mohammed Taraki alakított új kormányt (Afgán Demokratikus Köztársaság). A kommunista kormányzat intézkedései az országban felkelésekhez vezettek, megszületett a mudzsahedin mozgalom, amely dzsihádot hirdetett a kommunisták ellen. Taraki szovjet segítséget kért, ami elő a Szovjetunió vezetése elzárkózott. Eközben az ország vezetésében is komoly hatalmi harc bontakozott ki. 1979-ben Hafizullah Amin puccsal magához ragadta az ország irányítását, de a szovjetek bizalmát nem sikerült megszereznie. A szovjet vezetők ugyanis attól félték, hogy Amin eltávolodva a Szovjetuniótól regionális szövetségeseket akar keresni, ami a pakisztáni a kínai vagy az iráni befolyás erősödését jelenthette volna. 1979 novemberében ezért a szovjet hadsereg megszállta az ország stratégiai pontjait. Barak Karmal szovjet tankokkal vonult be Kabulba, és bár kormányát az ENSZ elismerte, az országon belüli támogatottsága kicsi volt, még saját tisztikarának egy része sem állt mellette. A szovjet csapatok tömeges megjelenése a térségben Washington is cselekvésre ösztönözte. 1980. januári beszédében Carter kijelentette, hogy a térség feletti ellenőrzés megszerzésére irányuló bármely külső próbálkozást az USA létérdekei elleni támadásnak tekint, ami háborúhoz vezethet. (Carter-doktrína)

Forrás

MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPÁRT
KÖZPONTI BIZOTTSÁGA

SZIGORÚAN BIZALMAS
Készült: 1 pld-ban
Bpest, 1979. dec. 28.
Látta: Kádár János elvtárs

TÁJÉKOZTATÓ

Kádár János, Németh Károly, Győri Imre, Korom Mihály, Berecz János, illetve Lázár György, Aczél György és Puja Frigyes elvtársak részére

Vlagyimir Pavlov elvtárs, a Szovjetunió magyarországi nagykövete az SZKP KB Politikai Bizottsága nevében - szigorúan bizalmas és kizárólag személyes tájékoztatásul az afganisztáni eseményekről Kádár János elvtárs megbízásából Győri Imre elvtársnak az alábbi információt adta:

"Szükségesnek tartjuk, hogy teljes nyíltsággal tájékoztassuk barátaink vezetőit arról az akcióról, amelyet az Afganisztán körül jelentősen kiéleződött helyzettel szembenézve hajtottunk végre. Most úgy állnak a dolgok, hogy nagy veszélybe kerültek az 1978 áprilisi forradalom alapjai, az afgán nép demokratikus és haladó vívmányai. Nem szűnik néhány hatalom Afganisztán ügyeibe történő durva beavatkozása, s ráadásul annak méretei növekszenek; afgán területre fegyveres alakulatokat irányítanak, fegyvereket küldenek az ellenforradalmi elemeknek és bandáknak, amelyek tevékenységét külföldről irányítják. Teljesen nyilvánvaló ennek a beavatkozásnak az a célja, hogy megdöntsék a forradalom eredményeként Afganisztán népe által kialakított demokratikus és haladó rendszert.

Az afganisztáni népet fenyegető veszély egyre növekedik, annak ellenére, hogy Afganisztán népe és fegyveres erői hosszú ideje hősiességgel visszaverik az imperialista és reakciós erők katonai beavatkozásait. Mindez nagymértékben összefügg azzal, hogy Amin és az őt támogató szűk csoport győztesen és áruházi módon eltávolította T. Tarakit, az afgán forradalom vezérét, és sok más kiemelkedő személyiséget, tömeg represszióknak vetette alá a forradalom eszméjéhez hű kommunisták százait és ezreit, beleértve a parcsamistákat és a khalqistákat.

Ilyenformán a külső intervenció és az Amin által kibontakoztatott belső terror azzal a tényleges veszéllyel fenyeget, hogy megsemmisül mindaz, amit az áprilisi forradalom hozott Afganisztánban. Ezeket a körülményeket figyelembe véve azok az afgán erők, amelyek hűek a forradalom ügyéhez, s most az országban belül, vagy - az ismert okok miatt - külföldön tartózkodnak, a jelen pillanatban lépéseket tesznek annak érdekében, hogy félreállítsák a bitortól, megvédelmezzék az áprilisi forradalom vívmányait és Afganisztán függetlenségét. Mindezt, és az új afgán vezetést arra irányuló kérését figyelembe véve, hogy nyújtsunk támogatást és adjunk segítséget a külső agresszió visszaveréséhez, a Szovjetunió - internacionalista kötelezettségétől vezettetve - döntést hozott, hogy korlátozott létszámú katonai alakulatokat irányít Afganisztánba. Ezeket az erőket visszavonja onnan azután, hogy az akció szükségességét kiváltó okok megszűnnek létezni.

E kényszerű, ideiglenes lépést végrehajtva a Szovjetunió megmagyarázza minden államnak, amellyel diplomáciai kapcsolatot tart fenn, hogy Afganisztán éppen most alakult új vezetése kérésének tesz eleget, amely a Szovjetunióhoz fordult, hogy nyújtsunk támogatást és adjon segítséget a külső agresszió elleni harcban. Ennek kapcsán a Szovjetunió abból indul ki, hogy a biztonság kérdéseiben Afganisztán és országunk érdekei azonosak, amit az 1978-as barátsági és együttműködési szerződésünk rögzít, valamint abból, hogy védelmezze a béke érdekeit a világ e térségében.

A Szovjetunió az afgán vezetés e kérdésére adott pozitív válasza az ENSZ Alapokmány 51. cikkelyének megállapításából is következik, amely az államok elkülöníthetetlen jogaként értelmezi az agresszió visszaverése és a béke helyreállítása céljából alkalmazott kollektív és egyéni önvédelmet.

Éppúgy mint barátaink, természetesen mi is számolunk azzal, hogy mind Nyugaton, mind Keleten lesznek olyan körök, amelyek propaganda kampányt indítanak a segítség és támogatás ellen, amelyben a Szovjetunió a forradalmi Afganisztánt részesíti. Am ahogyan már a múltban is előfordult, osztály- és ideológiai ellenfeleink gáncsoskodásai nem tartóztathatnak fel bennünket abban, hogy biztonságunk globális érdekei védelmének magaslatán legyünk, s védjük szövetségeseink és barátaink biztonságát, köztük olyan államokét is, mint Afganisztán, amelynek népe töretlenül fejezi ki akaratát, hogy a jövőben is határozottan járja a szocialista országokkal való együttműködés, a haladó és demokratikus alapokon folyó forradalmi társadalmi átalakulások útját.

Meggyőződésünk, hogy barátaink helyesen értelmezik azokat az indokokat, amelyek a jelenlegi helyzetben az Afganisztánban nyújtott határozott segítség szükségességét diktálták, s a maguk részéről teljes mértékben támogatja ezt az internacionalista akciónkat. Barátaink természetesen azt is megértik, hogy az események alakulása nem tette lehetővé számunkra az előzetes véleménycserét."

Magyar Országos Levéltár-MSZMP-Politikai Bizottság 790. őrzési egység

Címkék:

[Afgán Köztársaság](#) ^[2]

[Egyesült Államok](#) ^[3]

[Brezsnyev](#) ^[4]

[Szovjetunió](#) ^[5]

Nur Mohammed Taraki ^[6]

Babrak Karmal ^[7]

ENSZ ^[8]

Carter ^[9]

Kádár János ^[10]

Kiadás: 1. évfolyam (2001) 2. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/politika/a_mol_dosszieibol_afganisztan_tortenetehez....html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/politika/a_mol_dosszieibol_afganisztan_tortenetehez....html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/afgan-koztarsasag>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/egyesult-allamok>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/brezsnyev>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szovjetunio>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/nur-mohammed-taraki>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/babrak-karmal>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/ensz>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/carter>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kadar-janos>